

На основу одлуке Наставно-научног већа од 11.07.2018. године, којом смо одређени у Комисију за оцену и одбрану, а пошто смо проучили достављену докторску дисертацију „Избор модела набавке у стратешком позиционирању производног предузећа у прехрамбеној индустрији у Републици Србији“ кандидата Мр Личина Милета, подносимо следећи

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату и одбрани предложене теме

Мр Миле Личина, рођен 07. 04. 1963. године у Кику, Грачац, Република Хрватска, дипломирао је на Економском факултету у Београду 1987. године на смеру Спољна трговина, са просечном оценом 8,94. Магистарску тезу под називом: „Развој финансијске структуре и стране директне инвестиције као детерминанте привредног раста“, одбранио је 09. 07. 2010. године. На Економском факултету у Београду је 2012. године уписао и докторске студије, смер Пословно управљање.

Кандидат је професионалну каријеру започео на стручним пословима у Министарству унутрашњих послова, затим у предузећу АД Соко Нада Штарк. У том предузећу је почео да развија и менаџерску каријеру као директор набавке, затим као директор продаје и на крају, као заменик генералног директора. Од фебруара 2008. године запослен је у АД Јафа, Црвенка на месту директора набавке и логистике.

Биографија кандидата садржи и податке о активном друштвеном ангажовању. Као студент редовних студија, у току школске 1986/1987 обављао је функцију студента продекана на Економском факултету у Београду. У Привредној комори Београда је био на функцијама члана Управног одбора, председника Одбора за пољопривредну и прехрамбену индустрију и члана Скупштине.

У Привредној комори Србије је од 2011. године члан Одбора Удружења за пољопривреду, прехрамбену и дуванску индустрију и водопривреду. Поред тога активно се ангажује и као ментор студената на стручној пракси а узео је учешће и у изради документа „Стратегија развоја пољопривреде града Београда“ (руководилац пројекта Проф. др Драго Цвијановић) који је израдио Институт за економику пољопривреде, 2009. године, Београд.

Поред учешћа у изради поменуте студије, кандидат је већ објавио и три рада из области у којој намерава да спроведе и своје докторско истраживање. Од три наведена рада, два су коауторска, а један од њих је објављен на енглеском језику. Посебну пажњу изазива управо овај последњи рад објављен у часопису Economics of Agriculture, који има у фокусу анализу примене концепта франшизинга у Србији. Као пример из праксе, искоришћено је искуство компаније Соко Штарк доо, али је анализиран и укупни привредни амбијент и развој концепта франшизинга у привреди Србије. Кандидат је објавио следеће радове:

1. Бенчмаркинг у набавци, (2012), Економика, Нишвол. 58, бр. 2, стр. 193-207. (M2)

2. Улога преговарања у стратегији набавке усмереној на стварање вредности (2012), коаутор са др. Алија Јашаревић, Економски изазови, Нови Пазар, бр. 2, стр. 89-100. (M53)
3. Franchising as a Business Concept – Chance for many in Serbia (2013) коаутор са др. Алија Јашаревић, Economics of Agriculture 3, UDC:339.187.44(497.11), стр. 523-539. (M45)
4. Стратешка улога набавке у стварању вредности, (2015), Тематски зборник радова, Стварање вредности, теоријско-практични аспекти, Економски факултет ЦИД, уредници: Каличанин Ђ. Богетић З., Тодоровић М, Љунчар Д, Београд, стр. 288-300 (M45)
5. Стратешки значај набавке у производним предузећима у прехранбеној индустрији и у Републици Србији, (2017), Анали економског факултета у Суботици, вол. 53, број 37, стр. 255-278 (M51)

У наредном тексту, биће укратко приказана два од пет радова кандидата Милета Личине кој и показују да је реч о кандидату кој и је већ излагао резултате својих истраживања широј научној јавности:

Стратешки значај набавке у производним предузећима у прехранбеној индустрији и у Републици Србији, (2017), Анали економског факултета у Суботици, вол. 53, број 37, стр. 255-278

У свом раду кандидат приказује резултате кабинетског истраживања одабране релевантне литературе која се бави питањем места набавке у савременом предузећу. Стручна литература испитује организационе параметре актуелне набавке (децентрализација наспрам централизације одлука о набавци, интерно одлучивање наспрам интерорганизационог усклађивања и кооперације у пословима набавке). Такође, истраживан је и избор метода управљања залихама (моделско или динамичко) као и доношење важних економских избора (прибављање услуга или самостално обављање, место пословних софтвера у савременој набавци и сл.). У раду, кандидат је испитивао факторе који су условили да набавка постане активност од стратешког значаја као и место менаџера набавке у управљачким структурама савремених компанија. Кроз анализу прикупљених података представљене су и тенденције развоја набавке у Републици Србији и њено место у успешним предузећима прехранбене струке.

Бенчмаркинг у набавци, (2012), Економика, Нишвол. 58, бр. 2, стр. 193-207.

Примена бенчмаркинга представља ефикасан метод за подизање нивоа конкурентности и управљања трошковима пословања угледајући се на начин како то раде успешни. Менаџмент набавке може на темељу показатеља и решења успешних предузећа препознати области заостајања у набавци и покушати са применом опробаних решења у циљу достизања тржишних стандарда. Постигнута сазнања настоје се на што ефикаснији начин применити у пракси сопствене набавке. Често се постижу неочекивано високе перформансе набавке, што за резултат има мултипликован позитиван ефекат на пословне перформансе предузећа и подизање нивоа конкурентности. Препорука у раду је да се предузећа доследно служе овом релативно једноставном методом, у циљу опстанка и успеха на конкурентским тржиштима.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет овог истраживања односи се на стратешке функције набавке у производним предузећима у прехранбеној индустрији и у Републици Србији, на избор супериорног модела набавке, а затим и на концепте и стратегије кој и се у стратешкој набавци примењују. Истраживање је фокусирано на област прехранбене индустрије због великог значаја набавке

за пословање у овој индустрији. Такође, у прехрамбеној индустрији је веома развијена пракса набавке, што ствара основу за напредна истраживања. Коначно, ту је и значај кој и прехрамбена индустрија има у привредном развоју у Републике Србије, а посебно у извозу где отвара могућност за значајно побољшање спољнотрговинског биланса и смањење дефицита, чиме наведено истраживање добија на актуелности. Већа конкурентност на домаћем и светском тржишту предузећа из ове индустрије, захтева нужно и стратешки приступ набавци.

Све је већи нагласак на изградњу и управљању односом купац-добављач као основе одрживе конкурентске предности. Стога је урађено је систематско истраживање доприноса стратешке набавке унапређењу пословних перформанси и бољем позиционирању производног предузећа на глобалном тржишту. Коришћењем структурног модела, емпијски су истражени односи између стратешке набавке, управљања каналима набавке, реакције добављача и пословних перформанси купца. Осим тога, истраживање је документовало у којој мери стратешка набавка, подстиче организационе способности неопходне за ефикасно управљање предузећем. Структурни модел и хипотезе пружају основу за избор супериорног модела и емпијско поткрепљивање ових тврдњи.

Циљ истраживања јесте да теоријски и емпијски испита избор модела набавке. У оквиру овог ширег циља, појединачно се испитује у којој мери зависи успешност предузећа од степена имплементације стратешког приступа набавци и полуга и канала преко којих делује на пословне перформансе предузећа. Проучавање стратешког утицаја улоге набавке било је релативно мало заступљено у пословној пракси, а нарочито у пракси предузећа у Републици Србији. Додатни циљ овог рада је да испита да ли се набавка у производним предузећима у прехрамбеној индустрији у Републици Србији креће у истом смеру као и у развијеним привредама и да ли ствара друге пословне користи поред свог примарног циља, смањења трошкова. Истраживање је усмерено на то да покаже да ли, на овом нивоу, стратешка набавка може да развије оптималне стратегије и утиче на стратешке перформансе предузећа: да прати, планира и прогнозира промене извора набавке како на домаћем тако и на спољним тржиштима, да подстиче размену информација са добављачима, да идентификује кључне добављаче кој и могу да подрже дизајн производа и да подстиче планове за подршку развоју нових производа.

3. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

Након консултација комисије са кандидатом, дошло је до усклађивања у структури истраживања. Кандидат је у највећој мери задржао предложену структуру рада по поглављима, уз мање оправдане и логичне промене. Материја је изложена на 300 страна уредно сложеног текста. Списак литературе и прилог – ставке упитника, изложени су на 23 стране. Рад садржи 42 табеле и 52 слике (графикони, шематски прикази). Списак литературе садржи 293 одреднице (књиге, чланци и реферати). У наставку следи основна структура рада и опис садржаја појединих делова.

САДРЖАЈ:

УВОД

I СТРАТЕШКИ КАРАКТЕР НАБАВКЕ И БУДУЋЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ РАЗВОЈА

1. Циљеви набавке у стратешком позиционирању производног предузећа
2. Стратешка набавка – кључна полуга креирања конкурентности производног предузећа
3. Положај и будуће тенденције развоја набавке у условима интернационализације и глобализације тржишта

II УТИЦАЈ ПЛАНИРАЊА И ОРГАНИЗАЦИЈЕ НАБАВКЕ НА ИЗБОР МОДЕЛА НАБАВКЕ ПРОИЗВОДНОГ ПРЕДУЗЕЋА

1. Планирање набавке у стратешком позиционирању производног предузећа на глобалном тржишту

2. Утицај планирања и управљања залихама на избор модела набавке
3. Избор модела организације набавке у стратешком позиционирању производног предузећа

III СТРАТЕШКИ ФАКТОРИ ИЗВОРА НАБАВКЕ У ПОЗИЦИОНИРАЊУ ПРОИЗВОДНОГ ПРЕДУЗЕЋА НА ГЛОБАЛНОМ ТРЖИШТУ

1. Стратешки значај примене маркетинга у набавци производног предузећа
2. Кључни фактори и елементи за избор модела набавке производног предузећа
3. Стратегија извора набавке у производном предузећу
4. Политика извора набавке у производном предузећу

IV МЕНАѢМЕНТ И КАНАЛИ ДЕЛОВАЊА СТРАТЕШКЕ НАБАВКЕ НА ПОСЛОВНЕ ПЕРФОРМАНСЕ ПРОИЗВОДНОГ ПРЕДУЗЕЋА

1. Стратешки утицај комуникације и поверења на избор модела набавке
2. Стратешка улога преговарања у избору модела набавке
3. Утицај развоја дугорочних односа са стратешким добављачима на избор модела набавке
4. Бенчмаркинг у набавци

V МЕТОДОЛОГИЈА И ДИЗАЈН ИСТРАЖИВАЧКОГ МОДЕЛА

1. Дефинисање истраживачког проблема
2. Методологија и дизајн истраживања
3. Резултати истраживања

VI ОЦЕНА И ИМПЛИКАЦИЈЕ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

1. Оцена резултата истраживања
2. Дискусија резултата истраживања
3. Импликације резултата истраживања
4. Теоријски и практични допринос
5. Ограничења рада и будући правци истраживања
6. Перспективе и будући правци развоја набавке на тржишту Републике Србије

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

ЛИТЕРАТУРА

ПРИЛОГ

Урађена докторска дисертација је презентована као целина која се састоји од увода, шест делова и закључка. Приложен је и списак коришћене литературе као и прилог који садржи основне ставке упитника. Садржај рада структуриран је тако да је у прва четири поглавља изложена свеобухватна теоријска анализа из истраживаних области. У оквиру петог и шестог поглавља изложен је дизајн, резултати и импликације истраживања, где је укључен избор модела набавке и тестирање предложених хипотеза. Поред увода и закључка, предложена структуру рада чине следеће целине:

У првом поглављу рада анализиран је стратешки карактер и циљеви набавке. У оквиру њих пажња је посвећена трендовима у развоју набавке, којима имају за циљ да објасне значај и циљеви набавке у појединим етапама развоја. У складу са развојем набавке и захтевима тржишта, мењали су се и циљеви набавке којима су постајали све динамичнији и сложенији и свеобухватнији, добијајући стратешки значај. Након тога следи анализа кључних концепата, фактора и будућих тенденција развоја стратешке набавке којима ће помоћи да се адекватно разуме стратешки значај избора модела набавке у позиционирању производног предузећа на глобалном тржишту. Сагледавање перспектива и будућих тенденција развоја набавке представља кључни фактор коме се треба на време прилагодити и искористити све шансе и изазове којима се буду нудили.

Друго поглавље рада посвећено је променама којима је стратешка набавка узроковала у функционалном и управљачком приступу набавци. У оквиру овог дела анализира се стратешки

аспект планирања набавке и управљања залихама у избору модела набавке и стратешком позиционирању предузећа на глобалном тржишту. Поред тога, избор модела набавке идентификује се као опредељујући фактор организације и функционисања набавке. Да би се обликовала организациона структура набавке, потребно је познавање метода и начела тог обликовања, на основу које се обавља анализа задатака, синтеза задатака и обликовање радних места. Посебно је обрађено варирање централизације и децентрализације набавке, као параметра организационе структуре и затим место набавке у организационој структури предузећа.

Треће поглавље се бави истраживањем тржишта као изворном снагом стратегије набавке. Анализом утицаја стратегије на избор модела набавке добијамо одговор на питања која се често постављају: набавка из једног или из више извора; набавка на локалном или на глобалном тржишту; произвести или набавити; набавка сопствених залиха или залихе препуштене добављачу; кооперације у набавци; реципрочна набавка. Најпре се обрађује истраживање тржишта набавке, објекти и подручја истраживања тржишта набавке. Након тога следи обрада стратегије и политике извора набавке. Овај део садржи обраду различитих метода и поступака од стратешког опредељења на изворе набавке до избора, праћења и оценљивања добављача.

У четвртом делу су анализирана кључна подручја стратешког управљања и канали деловања стратешке набавке, што представља логичан наставак претходног дела. Полазиште је анализа политике односа са добављачима која има за циља објасни значај пословне комуникације, поверења и развоја дугорочних односа са стратешким добављачима. Развој и изградња дугорочних односа са стратешким добављачима представља централну тему ове анализе и кључну полуку деловања стратешке набавке на пословне перформансе предузећа. Следи анализа стратешке улоге преговарања у избору модела набавке. Стратешки значај и улога набавке, учинило је преговарање битно сложенијим, динамичнијим процесом који има директан утицај на дугорочно остварење пословног резултата. На крају, дат је приказ бенчмаркинга у набавци који представља ефикасну методу за подизање нивоа конкурентности и стратешког позиционирања на глобалном тржишту.

Пето поглавље рада посвећено је методологији и дизајну истраживачког модела. У првом делу се дефинишу истраживачки проблеми и формулишу истраживачке хипотезе. Идентификује се методологија истраживања, а затим се описује дизајн предвиђених истраживања. У наставку овог дела, описан је процес прикупљања података, њихове верификације и припреме за анализу. На крају се приказују резултати истраживања. Резултати спроведеног истраживања кроз избор модела и тестирање постављених хипотеза разјаснили су степен имплементације, специфичности, начин и резултате деловања стратешке набавке у производним предузећима у Републици Србији.

У шестом поглављу се врши оцена и дискусија резултата истраживања. Након оцене резултата истраживања следи анализа импликација добијених резултата. У оквиру анализе импликација добијених резултата извршили смо оцену резултата предложених хипотеза. Добјени резултати су упоређени са досада познатим резултатима у литератури, како би се упоредио однос купаца и добављача у Србији са оним што је познато из истраживања у другим срединама. Уочене разлике између резултата добијених у литератури и у домаћој привреди су коментарисане уз понуђено логично образложење. Крај овога дела је посвећен ограниченима рада и правцима будућих истраживања.

4. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

На бази прикупљене литературе и претпоставки, конструисан је следећи скуп хипотеза:

H1: Стратешка набавка има позитиван ефекат на унапређење комуникације између купца и добављача.

Комуникација између купца и добављача треба да буде отворена, да се одвија често,

неформално и благовремено кроз размену осетљивих информација (финансијске, производне, пројектне, истраживачке и/или информације о конкуренцији). Међусобно информисање о свим битним догађајима и променама, планирање и размена повратних информација од виталног је интереса у комуникацији између купца и добављача. Провером валидности ове хипотезе анализира се какав ефекат има стратешка набавка на унапређење комуникације између купца и добављача.

H2: Стратешка набавка има позитиван ефекат на унапређење блиских односа са ограниченим бројем добављача.

Да ли ће се одређени предмети набавке набављати код једног добављача неког ужег круга добављача или ће се наруџбе поделити на већи број добављача зависи од низа фактора. Постоје разлози за и против, а одговор какав ће ефекат имати стратешка набавка на унапређење блиских односа са ограниченим бројем добављача треба да потврди ова хипотеза.

H3: Стратешка набавка има позитиван ефекат на унапређење дугорочних односа између купца и добављача.

Успешни дугорочни односи са стратешким добављачима доводе до побољшања по питању добијених користи и смањења трошкова. Такви успешни дугорочни односи за резултат имају директан утицај на повећану вредност за купце и саму успешност пословања. Унапређењем односа с пуним поверењем уз обострану спремност на компромисе на најекономичнији начин се користите расположива средства купца и добављача. Анализа ове хипотезе треба да потврди или оповргне позитиван ефекат стратешке набавке на унапређење дугорочних односа између купца и добављача.

H4: Комуникација између купца и добављача, блиски пословни однос са ограниченим бројем добављача и оријентација на дугорочан однос имају позитиван ефекат на брзу реакцију добављача.

Дејство стратешке набавке преко комуникације између купца и добављача, блиских пословних односа са ограниченим бројем добављача и оријентацијом на дугорочан однос треба да произведе позитиван ефекат на брзу реакцију добављача. Очекује се да интеграција набавног процеса доприноси порасту брзине реакције добављача, исто као раст поверења партнера и развој међусобне старадње.

H5: Брза реакција добављача позитивно утиче на пословне перформансе купца.

Производ брзе реакције и разумевања добављача да се прилагоди потребама и захтевима купца има за резултат испоруку бољег квалитета материјала, нижу цену материјала, оптималан ниво залиха, веће тржишно учешће (market share), већу профитну маржу (ROS – return on sales), виши ниво рентабилности улагања (ROI – return on investment). Тестирањем валидности ове хипотезе потребно је потврдити или оспорити наведене тврдње.

5. Методе које су примењене у истраживању

Литература о ефектима и утицају стратешке набавке на пословне перформансе предузећа доживела је експанзију нарочито у последњих тридесет година. Резултати бројних емпијских истраживања појединим земљама дају подршку хипотези да стратешки приступ набавци даје позитиван утицај на пословне перформансе предузећа. С једне стране, теорија је развијала канале посредством којих различити инструменти стратешке набавке, тржишта и институције делују на пословне перформансе предузећа, али истовремено и сами

трпе повратне утицај е. На другој страни, велики број емпиријских анализа показује постојање релативно јаке позитивне везе између стратешке набавке и пословних перформанси предузећа.

На основу претходно дефинисаног предмета и постављеног циља истраживања, као и постављених истраживачких хипотеза и фактора који утичу на њих, у раду је примењен скуп методолошких поступака и техника карактеристичних за истраживање у области анализе односа у каналима маркетинга.

Кандидат је сакупио изузетно обимну теоријску грађу, као и неке информације и податке из различитих статистичких, извора. Користио је веома екстензивно метод индукције објављених резултата. Цитиран је велики број радова објављених у релативно уском подручју истраживања. У завршници рада, кандидат је користио и метод синтезе и генерализације ставова на основу консултовања мишљења бројних аутора. У раду је примењен и дескриптивни и историјски метод у циљу представљања и анализе развојних тенденција и еволуције односа међу учесницима у каналима маркетинга. Дијагностички метод коришћен је у настојању да се на што једноставнији и доследнији начин истражи узрочно-последична веза између улоге стратешке набавке и њеног утицаја на пословне перформансе предузећа. Улогу стратешке набавке и њен утицај на пословне перформансе предузећа посматра се у њиховој повезаности и непрекидној динамици. Аналитички метод, коришћен је како би се из целине извукле битне компоненте и потом посматрали њихови међусобни односи. На основу сагледавања тих односа дошло се до сазнања о целини и законитостима у међусобним односима елемената подсистема. Метод дедукције коришћен је полазећи од општих ставова у циљу извођења појединачних, издвојених ставова и судова.

Примарна истраживања спроведена су анкетирањем менаџмента производних предузећа у прехранбеној индустрији и на подручју Републике Србије. Посебна пажња је била посвећена планирању узорка из база података Привредне коморе Србије о регистрованим извозницима пољопривредних производа. Рестриктивним методом елиминације дуплих или неадекватних субјеката дошло се до листе од 258 контактираних извозника пољопривредно-прехранбених производа да би током анкетирања било прикупљено 123 валидна упитника (стопа одзива 47,7%).

Добијени подаци из примарних извора обрађени су помоћу статистичког програма SPSS AMOS, којим су израчунате: мере дескриптивне статистике; резултати факторских анализа, и резултати анализе структурног модела. Избор модела набавке заснива се на резултатима оценявања и тестирања структурног модела. Формалне статистичке хипотезе проверене су према оцененим параметрима вишеструког линеарног регресионог модела коришћењем t и F статистика.

6. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Кључни резултат овога рада је избор стратешког модела набавке за интегралну примену у позиционирању производних предузећа на глобалном тржишту. Модел дефинише решења за успешну примену стратешке набавке што ће бити применљиво у будућем раду производних предузећа у Републици Србији. Модел је поред директних узрочних ефеката установио постојање индиректних ефеката између стратешке набавке и унапређења комуникације између купца и добављача, унапређења блиских односа са ограниченим бројем добављача, унапређења дугорочних односа између купца и добављача, унапређења брзе реакције/разумевања добављача и унапређења пословних перформанси предузећа купца. Изабрани модел по својим перформансама може да одговори на сву сложеност и изазове глобалног окружења, а његова примена доказује супериорност по питању пословних перформанси.

Конкретно, резултати провере прве три хипотезе потврђују везу стратешке набавке и следећих компоненти управљања ланцем снабдевања:

X1. Комуникација - X1: Стратешка набавка има позитиван ефекат на унапређење комуникације између купца и добављача. ($b = 0,981$; $p < 0,001$);

X2. Ограниченим бројем добављача - X2: Стратешка набавка има позитиван ефекат на унапређење блиских односа са ограниченим бројем добављача. ($b = 1,056$ $p < 0,050$);

X3. Унапређење дугорочних односа - X3: Стратешка набавка има позитиван ефекат на унапређење дугорочних односа између купца и добављача. ($b = 0,452$; $p < 0,005$);

Испитивање четврте хипотезе подразумевало је истраживање сложеног утицаја три подкомпоненте на брзу реакцију добављача. Две компоненте су показале неприкривен утицај на брзу реакцију добављача а прва компонента, комуникација са добављачем захтева додатна истраживања.

X4. Комуникација између купаца и добављача, блиски пословни однос са ограниченим бројем добављача и оријентација на дугорочан однос има позитиван ефекат на брзу реакцију добављача и то: 4.1. Комуникација између купаца и добављача, има позитиван ефекат на брзу реакцију добављача. ($b = 0,123$; $p > 0,100$); 4.2. Блиски пословни однос са ограниченим бројем добављача има позитиван ефекат на брзу реакцију добављача. ($b = 0,121$; $p < 0,005$); 4.3. Оријентација на дугорочан однос између купаца и добављача има позитиван ефекат на брзу реакцију добављача. ($b = 0,523$; $p < 0,001$);

X5: Брза реакција добављача позитивно утиче на пословне перформансе купца. Ова хипотеза је прихваћена, како је претпостављено и теоријским моделом ($b = 0,971$; $p < 0,001$).

На основу добијених резултата истраживања о страешкој набавци у предузећима прехрамбене индустрије привреде Републике Србије, стекли су се услови да довољном вероватноћом прихвате полазне претпоставке, описане у литератури. Из наведених резултата следи закључак да се развој стратешке набавке у домаћим условима креће сличним правцем као и у развијеним тржишним привредама. Поједина одступања добијених резултата, као што је утицај међусобне комуникације, одговарају природи односа између привредних субјеката у Републици Србији.

7. Закључак

Израда докторске дисертације мр Милета Личине, под насловом „Избор модела набавке у стратешком позиционирању производног предузећа у прехрамбеној индустрији у Републици Србији“ доприноси продубљивању знања у области дисциплина Канали маркетинга, Трговински менаџмент и Развој дугорочних односа са купцима. Ради се о савременом начину посматрања феномена односа између учесника у каналима маркетинга, посебно између добављача и производних предузећа. Утицај нарастања и концентрације учесника на тржишту на глобалном али и на ужим националним тржиштима, усмерио је пажњу научне и стручне јавности на односе између учесника у промету. Предмет ове дисертације је испитивање утицајних фактора које уређују односе у процесу стратешке набавке. Идентификација утицајних фактора омогућава разумевање односа и стратешке утицаје на понашање учесника у процесу набавке

Кандидат је рад урадио према приложеној пријави уз мање корекције структуре рада, у складу са развојем сопствених кабинетских и емпиријских истраживања. Приложена литература је обимна, али притом и пажљиво селектована. Као таква, ова база знања је омогућила адекватно образложење истраживања, дефинисање утемељених хипотеза, као и подлогу за компетентно тумачење резултата до којих је кандидат у свом раду дошао. Адекватан број цитата у овом раду је обезбедио прецизан увид у ставове релевантних аутора и резултате претходних истраживања, из којих је изведен дизајн спроведеног емпиријског истраживања у привреди Републике Србије. Структура рада је логична и коректна, а хипотезе су на одговарајући начин представљене. Оне су теоријски детаљно образложене а затим су и на методолошки прикладан начин испитане и анализирани.

Добијени резултати су логично изложени и квалитетно интерпретирани. Методологија прикупљања и обраде података је адекватна а током анализе су на исправан начин елиминисани непотребни подаци – ставке упитника. Добијени резултати су логични и у великој мери су у складу са наводима у литератури. Одступања од навода у литератури су у складу са приликама у Републици Србији и могу се логично објаснити. Овакви резултати ће бити и практично

корисни за аналитичаре и привреднике у домаћој привреди, дајући допринос прилагођеном тумачењу односа у домаћим каналима маркетинга.

Имајући наведено у виду, сви законски и статутарни услови су испуњени у погледу прихватања ове докторске дисертације која је урађена према пријави кандидата, одобреној на седници Научно наставног већа Економског факултета Универзитета у Београду од 08.07.2015. године.

Чланови Комисије

Др Горан Петковић, редовни професор

Др Стипе Ловрета, редовни професор у пензији Економског факултета, Универзитет у Београду

Др Зорица Младеновић, редовни професор

Др Зоран Богетић, редовни професор

Др Нада Барац, редовни професор у пензији Економског факултета, Универзитета у Нишу